

Sygn. akt I CSK 445/22

POSTANOWIENIE

Dnia 27 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka

w sprawie z powództwa R. K. i F. spółki akcyjnej
w W.

przeciwko Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa
z udziałem interwenienta ubocznego po stronie powodowej Q. spółki
z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

o ustalenie,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 27 kwietnia 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej R. K. oraz skargi kasacyjnej F. spółki akcyjnej w W.
od wyroku częściowego Sądu Apelacyjnego w (....)
z dnia 8 kwietnia 2019 r., sygn. akt VI ACa (...),

odmawia przyjęcia obu skarg kasacyjnych do rozpoznania.

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem częściowym z 8 kwietnia 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...), w sprawie z powództwa F. spółki akcyjnej w W. i R. K. przeciwko Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa, zmienił na skutek apelacji pozwanego wyrok Sądu Okręgowego w W. z 15 października 2014 r. w ten sposób, że ustalił, iż od 1 stycznia 2004 r. do ustalenia wysokości opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego dla nieruchomości położonej w W. o powierzchni 78,9664 ha oznaczonej w ewidencji gruntów jako działki o numerach 2/15, 2/16, 2/18, 2/19, 2/21, 2/22, 2/23, 2/24. 2/25, 2/26 z obrębu 1-10-37 zastosowanie znajduje stawka wynosząca 3% wartości tej nieruchomości.

2. Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiodła powódka F. spółka akcyjna w W. , wskazując na naruszenie art. 29 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (dalej „u.k.w.h.”) w zw. z art. 27 ustawy z dnia 21 sierpnia 1991 r. o gospodarce nieruchomościami (dalej „u.g.n.”), art. 46 § 1 K.c. w zw. z art. 29 u.k.w.h. w zw. z art. 27 u.g.n., art. 78 ust. 1 u.g.n. w zw. z art. 17b ust. 2a ustawy z 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (dalej „u.g.n.r.”) w zw. z art. 238 K.c. w zw. 29 u.k.w.h. w zw. z art. 27 u.g.n., art. 78 ust. 1 u.g.n. w zw. z art. 17b ust. 2a u.g.n.r. w zw. z art. 232 § 1 K.c. w zw. z art. 46 § 1 K.c., art. 78 ust. 1 u.g.n. w zw. z art. 17b ust. 2a u.g.n.r. w zw. z art. 238 K.c., art. 78 ust. 1 u.g.n. w zw. z art. 17b ust. 2a u.g.n.r.

Skargę kasacyjną wniósł również R. K., powołując się na naruszenie art. 29 u.k.w.h. w zw. z art. 27 u.g.n., art. 46 § 1 K.c. w zw. z art. 29 u.k.w.h. w zw. z art. 27 u.g.n., art. 78 ust. 1 u.g.n. w zw. z art. 17b ust. 2a u.g.n.r. w zw. z art. 238 K.c. w zw. 29 u.k.w.h. w zw. z art. 27 u.g.n., art. 78 ust. 1 u.g.n. w zw. z art. 17b ust. 2a u.g.n.r. w zw. z art. 232 § 1 K.c. w zw. z art. 46 § 1 K.c., art. 78 ust. 1 u.g.n. w zw. z art. 17b ust. 2a u.g.n.r. w zw. z art. 238 K.c., art. 78 ust. 1 u.g.n. w zw. z art. 17b ust. 2a u.g.n.r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

3. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ K.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 K.p.c., nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej

jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 K.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 K.p.c.), gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 K.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których mowa w art. 398⁹ § 1 K.p.c.

Dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 K.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 K.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (postanowienie Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06). Ze względu na odmienny cel instytucji przedsądu i jej odrębne oraz kwalifikowane przesłanki, wskazanie i uzasadnienie okoliczności decydujących o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może polegać na odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. W prawidłowo sporządzonej skardze kasacyjnej oba powyższe elementy muszą pojawić się oddzielnie i autonomicznie. Sąd Najwyższy nie jest bowiem trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę kasacyjną, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia, wnoszonym i rozpoznawanym nie tylko w interesie skarżącego, ale przede wszystkim w interesie publicznym.

4. Skarżąca F. spółka akcyjna w W. wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na występowanie w sprawie przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 K.p.c.

Podawała, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne i potrzeba wyjaśnienia, czy w przypadku zbycia przez użytkownika wieczystego prawa użytkowania wieczystego na rzecz osoby trzeciej i po złożeniu wniosku o wpis tego prawa na rzecz nabywcy w księdze wieczystej, lecz przed dokonaniem samego wpisu, wypowiedzenie przez właściciela wysokości opłaty rocznej dokonywane na podstawie art. 78 ust. 1 u.g.n. w zw. z art. 17b ust. 2a u.g.n.r. powinno nastąpić wobec dotychczasowego użytkownika wieczystego, zbywcy takiego prawa, czy też wobec nabywcy, co do którego został złożony wniosek o wpis.

Skarżąca powołała się również na rozbieżności w orzecznictwie sądów, które pojawiły się w ocenie dokonanej przez Sąd Apelacyjny w (...) w sprawie niniejszej i przez ten sam Sąd Apelacyjny w sprawie o sygnaturze akt VI ACa (...) zakończonej wyrokiem z 11 lutego 2014 r.

Skarga kasacyjna jest też, w ocenie skarżącej spółki, oczywiście zasadna, z uwagi na rażące naruszenie przez Sąd Apelacyjny przepisu art. 78 ust. 1 u.g.n. oraz ze względu na oczywistą wadliwość sentencji wyroku.

Skarżący R. K. wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na występowanie w sprawie przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 K.p.c. Wskazane przez skarżącego przesłanki są w istocie tożsame z powyższymi.

5. Sąd Najwyższy zwraca w pierwszej kolejności uwagę, że łączenie przesłanki oczywistej zasadności skargi z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów budzi poważne zastrzeżenia. Jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawa) generalnie wyklucza możliwość stwierdzenia oczywistej zasadności skargi. Przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1 i 4 art. 398⁹ § 1 K.p.c. wzajemnie się, co do zasady, wykluczają, ponieważ zakładają przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt 1), jak i prywatny skarżącego (pkt 4). Trudno sobie wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy,

a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy.

6. Przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 K.p.c.) polega na sformułowaniu tego zagadnienia i przedstawieniu wyczerpującej argumentacji jurydycznej wskazującej, że zagadnienie takie w sprawie występuje, jest nowe, dotychczas w orzecznictwie nierozstrzygnięte i będzie miało znaczenie precedensowe przy rozstrzyganiu spraw podobnych (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002/1//11; postanowienie Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002/12/151). Powołując się z kolei na przesłankę z art. 398² § 1 pkt 2 K.p.c., skarżący powinni wykazać, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany dotychczasowej wykładni, podania, na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinni je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15; postanowienie Sądu Najwyższego z 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15).

Obie skargi kasacyjnej nie spełniają powyższych wymagań.

Przedstawiona argumentacja jest niewystarczająca dla przyjęcia, że wykazano przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 K.p.c. Strona powodowa ograniczyła się w istocie do zakwestionowania stanowiska wyrażonego w wyroku Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2015 r. (II CSK 167/14). Poza własną oceną tego zagadnienia skarżący nie przedstawili jednak nowych argumentów, świadczących o potrzebie ponownej analizy wskazanego w skardze zagadnienia. Nie odwołali się do wypowiedzi doktryny i judykatury oraz nie przedstawili okoliczności, które nakazywałyby przyjęcie odmiennej wykładni niż przyjęta we wskazanym orzeczeniu.

Zwrócić należy również uwagę, że Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z 11 kwietnia 2019 r. (III CZP 100/18, OSNC 2019, nr 12, poz. 119) podtrzymał dotychczasowe poglądy i wyjaśnił, że, przyjmując ekspektatywę jako stan istniejący w okresie oczekiwania na rozpatrzenie wniosku o konstytucyjny wpis prawa do księgi wieczystej, przyjąć należy, że sytuacja po złożeniu wniosku a przed dokonaniem wpisu zbliżona jest do uprawnionego warunkowo, uznając wpis konstytucyjny za warunek prawny, którego ziszczenie na gruncie art. 29 u.k.w.h. powoduje skutek powstania prawa. Sąd Najwyższy podał, że podziela poglądy wyrażone w wyroku z 14 stycznia 2015 r. Zwrócić należy też uwagę, że tożsame stanowisko przedstawiono w postanowieniu Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2018 r. (I CSK 591/17).

Skarżący nie wykazali skutecznie również przesłanki, o której mowa w art. 398² § 1 pkt 2 K.p.c. Powołali się bowiem na rozbieżność pomiędzy zaskarżonym wyrokiem a wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z 11 lutego 2014 r. Uszło uwagi skarżących, że podane orzeczenie zostało wydane przed odnoszącymi się do powyższej kwestii wskazanymi wyżej orzeczeniami Sądu Najwyższego, które usunęły zarysowane wątpliwości. Skarga nie zawiera nowych argumentów świadczących o potrzebie dokonania ponownej analizy przez Sąd Najwyższy.

7. Odnosząc się do powołanej w obu skargach oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, wskazać trzeba, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jako przesłanki jej przyjęcia do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego oraz przeprowadzenia wyводу zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której spowodowało ono wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego)

określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. orzecznictwo przytoczone w motywach postanowienia Sądu Najwyższego z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12).

Treść uzasadnienia wniosków o przyjęcie skarg kasacyjnych do rozpoznania nie przekonuje o ich oczywistej zasadności. Okoliczności wskazane przez skarżących nie usprawiedliwiają takiej oceny zaskarżonego orzeczenia. Sąd Najwyższy nie dopatrył się rażącego naruszenia powołanych przepisów, widocznego *prima facie*.

8. Z tych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnych do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 K.p.c.). Odmowa przyjęcia skarg kasacyjnych wydzielonych od wyroku częściowego nie stanowi orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, stąd też nie zaktualizowała się przesłanka konieczności zamieszczenia w postanowieniu Sądu Najwyższego rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.